

KLÍMAVÉDELEM A VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁBAN

CLIMATE PROTECTION WITHIN THE RURAL DEVELOPMENT STRATEGY

SZERZŐ/BY:
V. NÉMETH ZSOLT

A XX. század második felére bizonyossá vált, hogy az emberiség – életmódja révén – a tényleges szükségleteihez képest egyre nagyobb arányban zsákmányolja ki létezésének alapjait, használja fel a nem megújuló energiaforrásokat, “alakítja át” az éghajlatot. A klímaváltozás – amelynek legfőbb jeleként az éghajlati, hőmérsékleti és csapadékeloszlási szélsőségek egyre gyakoribb megjelenését észleljük – az elmúlt évek során napi tapasztalatunkká vált. Nemcsak egészségünket, nyaralásunkat, szabadtéri progjamjainkat, – hanem végső soron az egész életünket – befolyásolja a sokszor 20 °C-os hőmérséklet-ingadozás, az újabb és újabb melegrekord, vagy az olykor “átokként”, másszor “áldásként” emlegetett víz, de az időjárási szélsőségek miatt (is) növekvő élelmiszerárak immár egyre nagyobb hétköznapi terhet jelentenek számunkra.

GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK

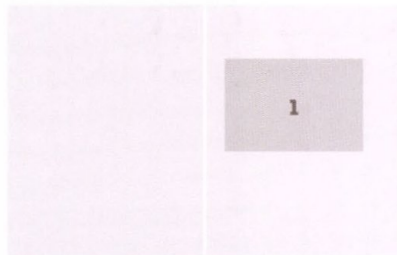
A mezőgazdaság és az élelmiszer-termelés különösen ki van téve a klímaváltozásnak, hiszen a gazdálkodási tevékenységek közvetlenül függenek az éghajlati viszonyoktól. 2007-ben az Európai Unió tanulmányt készített arról, hogy az éghajlatváltozás a különböző európai éghajlati övezetekben milyen hatással lehet az agráriumra. A tanulmány a klímaváltozás várható hatása alapján négy zónára osztotta a kontinenst: Közép-Európára, északi területekre, déli és délkeleti régióra, nyugati és atlanti területekre. (1.ábra)

A megállapítások szerint a jövőben komoly klimatikus változások várhatóak Európában, amelyek jelentősen befolyásolhatják az agrártermelést. A hőmérséklet emelkedése felgyorsíthatja az egyéves növények érését, ezáltal csökkenhetnek a terméshozamok. A jövőbeli csapadék mennyisége, annak szélsőséges eloszlása, valamint az extrém időjárási események előfordulásá-

nak gyakorisága kritikus hatással lesz a mezőgazdasági termelésre. A magas hőmérséklet és a helyenként több csapadék megnövelheti a gyomok, a kártevők és a betegségek előfordulását.

A tanulmány szerint a közép- és kelet-európai országok – így Magyarország éghajlata is – komoly átalakulás előtt áll: a környező térséghez képest nagyobb mértékű felmelegedéssel, szélsőséges csapadékeloszlással, az ár- és belvívveszély növekedésével, ugyanakkor az aszályérzékenység fokozódásával kell számolni. Mindezek veszélyeztetik a termelésbiztonságot, a természetes élővilágot és a biológiai sokféleséget is. A hosszú távú éghajlati, környezetváltozási előrejelzések nagyfokú bizonytalanságot hordoznak, hiszen a klímarendszer és az agrárium kapcsolata összetett, modellezése bonyolult. Az bizonyos, hogy klímaváltozás létező probléma, határokat nem ismer, és messze túlmutat az egyes szakpolitikák területén.

A világszerte tapasztalható környezeti, társadalmi és gazdasági folyamatok

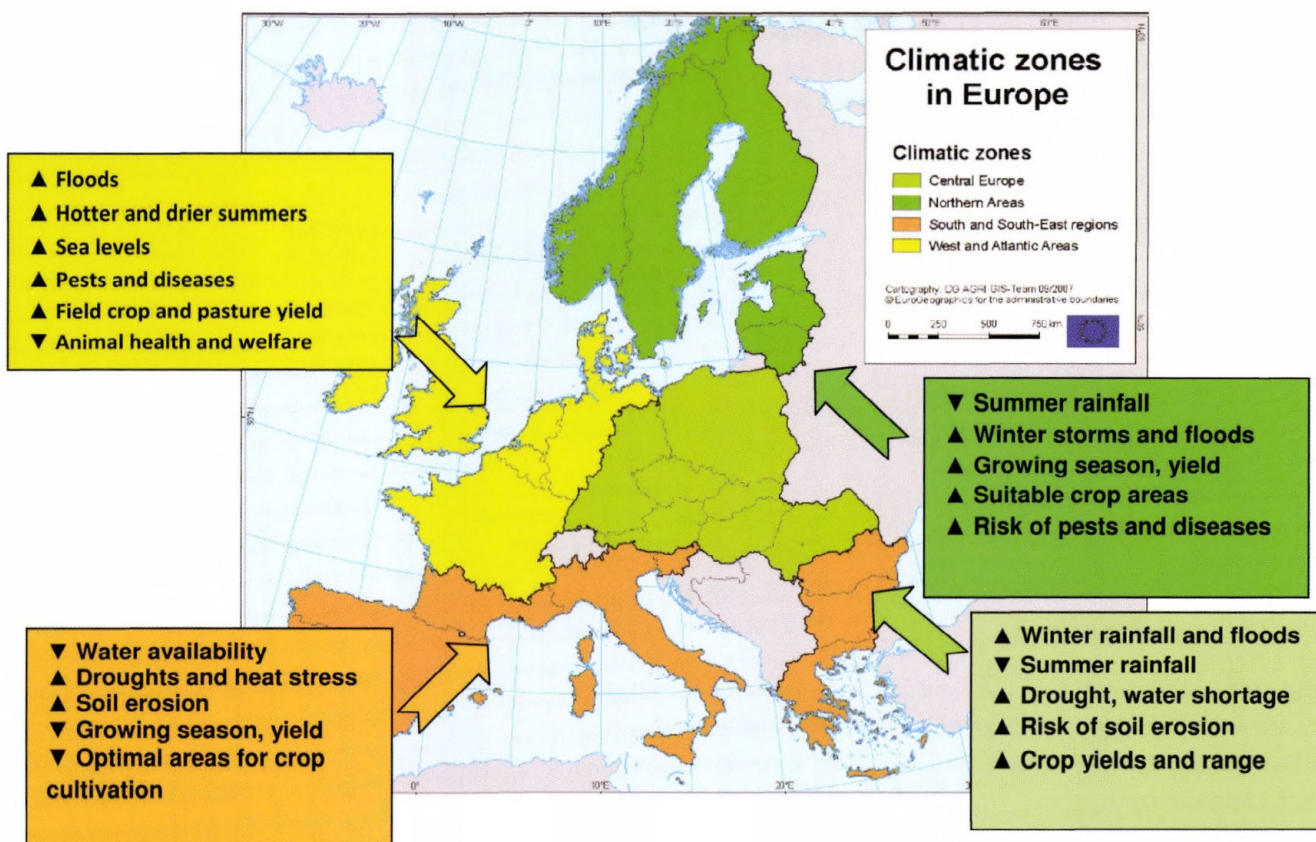

1. ábra/fig.:

Klimatikus zónák Európában / Climatic zones in Europe (FORRÁS/ SOURCE: ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE IN THE

AGRICULTURAL SECTOR, FINAL REPORT, DECEMBER 2007, EURÓPAI BIZOTTSÁG / ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE IN THE AGRICULTURAL SECTOR, FINAL REPORT, DECEMBER

2007, EUROPEAN COMMISSION)

By the second half of the 20th century it became apparent that mankind, as a result of its lifestyle, is exploiting the foundations of its existence, consuming non-renewable energy resources, and "transforming" the climate at a far greater rate than its needs actually require. Climate change, the greatest effects of which we perceive as extreme weather, temperature and rainfall distribution, has been experienced on a daily basis in recent years. The often 20°C temperature fluctuations, the regularly broken high temperature records, and the rainfall levels, referred to sometimes as a "curse" and sometimes as a "blessing", not only affect our health, our vacations and our outdoor activities, but extreme weather conditions (also) mean a growing daily burden in the form of increasing food prices.

GLOBAL CHALLENGES

Agriculture and food production are especially vulnerable to climate

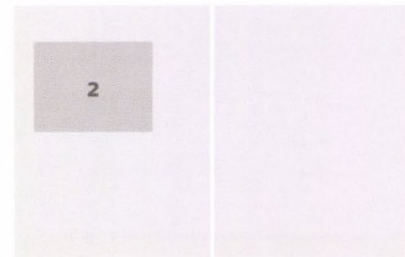
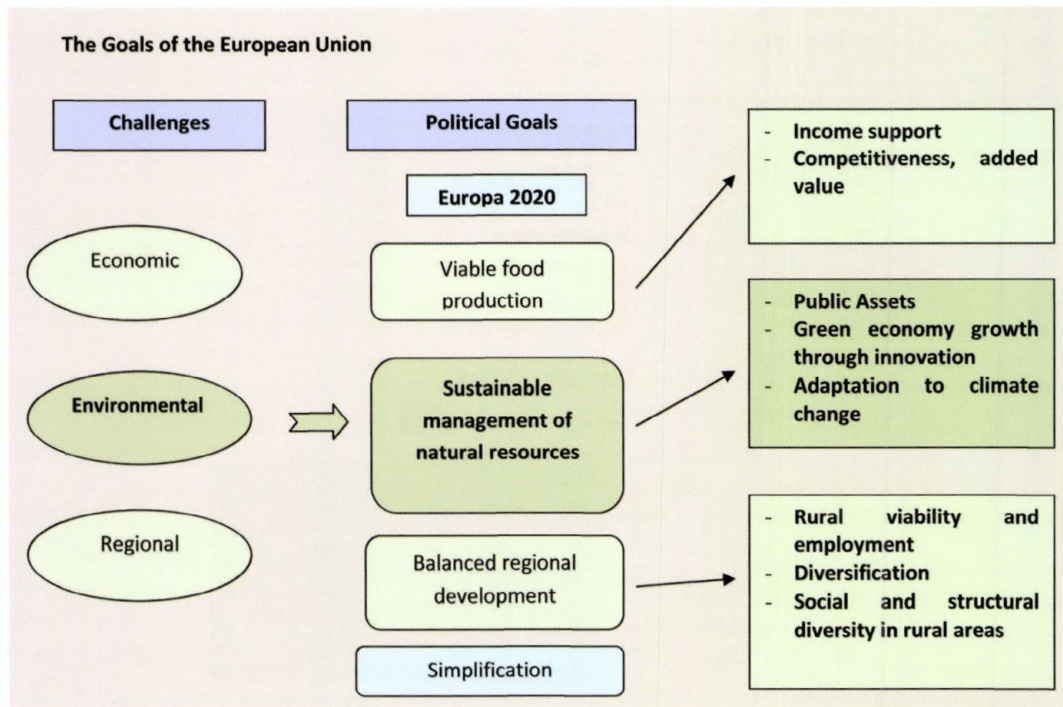
change, because farming activities are directly dependent on weather conditions. In 2007, the European Union published a study on the possible effects climate change could have on agriculture in various European climatic regions. The study split the continent into four zones, based on the expected effects of climate change: Central Europe, the Northern Areas, the South and South-East regions, and the West and Atlantic Areas (Figure 1).

According to the study's findings, in the future Europe is expected to experience increased changes in climate that will have a significant effect on agricultural production. Increased temperatures may accelerate the ripening of annual plant crops, leading to a possible decrease in crop yields. The future quantity of rainfall, its extreme distribution and the frequency of the occurrence of extreme weather conditions will have a critical effect on agricultural production. Increased temperature and rainfall may lead to an

increase in the occurrence of weeds, pests and diseases in some regions.

According to the study, the climate of Central and Eastern European countries, and therefore Hungary's climate also, is on the brink of a significant transformation: in comparison to neighbouring regions we should expect a greater degree of warming, extreme rainfall distribution, and an increased risk of flooding and inland water coupled with increased sensitivity to drought. These factors all endanger food security, natural wildlife, and biodiversity. Long-term climate and environment change forecasts bear with them large scale uncertainty, because the relationship between climate system and agriculture is complex, modelling it is complicated. What is certain is that climate change is an existing problem that respects no boundaries and exceeds the scope of action of any single policy area.

The environmental, social and economic processes that are occurring on a worldwide scale indicate a 21st

2. ábra/fig.:

Az Európai Unió céljai / The Goals of the European Union (FORRÁS/SOURCE: AGRÁRGAZDASÁGI KUTATÓINTÉZET,

PROF. DR. POPP JÓZSEF / RESEARCH INSTITUTE OF AGRICULTURAL ECONOMICS, PROF. DR. JÓZSEF POPP)

egy olyan XXI. századot jeleznek, amelyet az egyre fokozódó erőforrásválság fog jellemezni. Az Európai Bizottság szerint a mezőgazdaság számára továbbra is az élelmezésbiztonság fogja jelenti a legfontosabb kihívást nem csak uniós, hanem világviszonylatban is. Az előrejelzések alapján a világ népessége 2050-ig 7 milliárdról 9 milliárd főre nő, és a FAO becslése szerint 2050-re várhatóan megkétszereződik az élelmiszer iránti kereslet (különösen a feltörekvő gazdaságokban). Ugyanakkor egyre nagyobb lesz az igény a fenntartható környezet-használat és gazdálkodás megteremtésére. A megnövekedett élelmiszerkereslet mellett a mezőgazdaságnak úgy kell majd termelnie, hogy kevesebb vizet, földet, energiát, műtrágyát és peszticidet használhat fel. A problémák megközelítése, kezelése többszereplős, többtényezős, és átfogó politikai választ igényel. Ezt a választ igyekszik megadni az európai uniós költségvetés közel felét kitevő közös agrárpolitika, valamint annak szignifikáns része, a vidékfejlesztési politika.

Az agrár- és vidékfejlesztési politika komplex megoldást nyújt, hiszen célul tűzi ki a fenntartható élelmiszertermelést, a természeti erőforrások védelmét, a fenntartható gazdálkodást,

valamint az Európai Unió vidéki térségeinek kiegyensúlyozott területi fejlődését. (2.ábra) A vidékfejlesztés több szakterületet is felölel, többek közt a területfejlesztést, a településfejlesztést, a tájépítést, a környezetvédelmet, az erdészetet is.

EURÓPAI VÁLASZOK

Az Európai Tanács által 2010 júniusában útjára indított **Európa 2020 Stratégia** az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célozza meg. Az éghajlatváltozás „kezelésére” vonatkozóan megállapítja, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását az 1990-es szinthez képest 20%-kal, vagy akár 30%-kal (ha adottak az ehhez szükséges feltételek) csökkenteni kell, a megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni, az energiahatékonyságot pedig 20%-kal kell javítani az elkövetkezendő időszakban.

A Európa 2020 stratégiához valamennyi uniós szakpolitika alkalmazkodik. Jelenleg előkészítés alatt áll a 2014-2020-as időszakra vonatkozó **Közös Agrárpolitika (KAP)**, az egyetlen olyan szakpolitika, amely kiadásainak nagy részét

az EU, és nem az egyes tagországok nemzeti költségvetése finanszírozza. Az Európai Bizottságnak a Közös Agrárpolitika reformjára vonatkozó, 2011. októberi jogalkotási javaslataiban kiemelt helyet kap a klímaváltozás hatásainak enyhítése. Ugyan az EU mezőgazdaságának üvegházgáz-kibocsátása 1990 óta 20%-kal csökkent, az uniós energiaügyi és éghajlatváltozással kapcsolatos nagy-szabású célkitűzéseinek megvalósításához további erőfeszítésekre lesz szükség. A jövőben mindezeket a Bizottság az agrártámogatások közül a közvetlen kifizetések területén elsősorban egy új, úgynevezett „zöld” komponens bevezetésével, a vidékfejlesztési pillérben pedig az erőforrás-hatékonyságot és az alacsony szénfelhasználású és széndioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérést ösztönző intézkedések támogatásával, valamint a piaci **kockázatkezelési eszközök** fejlesztésével kívánja megtenni.

A közvetlen kifizetésekre vonatkozó európai javaslat szerint az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatok elterjesztése céljából a közvetlen támogatások 30%-át környezetvédelmi intézkedésekhez kötötten kell felhasználni. Az így elnyerhető „zöld” támogatás

century characterised by an ever increasing resource crisis. According to the European Commission, the main challenge facing agriculture will continue to be **food security**, not just within Europe, but on a global scale. According to forecasts, the world population is expected to grow from 7 billion to 9 billion by 2050, and according to the estimate of the FAO, demand for food is expected to double by 2050 (especially in developing nations). At the same time, there is also increasing demand for the realisation of sustainable environment utilization and management. While faced with increased demand for food, agriculture must produce in such a way that it utilizes less water, soil, energy, fertilizers and pesticides. Approaching these problems requires a multi-participant, multi-factored and comprehensive policy answer. This is the answer that the European Union's Common Agricultural Policy seeks to provide taking up almost half the EU budget, as does a significant part of the CAP, the rural development policy.

Agricultural and rural development policy provides a complex solution, as it sets as its goals sustainable food production, the protection of natural resources, sustainable farming, and the balanced regional development of the European Union's rural regions (Figure 2). Rural development encompasses several professional fields, such as regional development, settlement development, landscape architecture, conservation and forestry.

EUROPEAN ANSWERS

The **Europe 2020 Strategy**, launched by the European Council in June 2010, aims at intelligent, sustainable and inclusive development. With regard to the "handling" of climate change, it determines that emissions of greenhouse gases must be reduced by 20% or even 30% (if the conditions required are given) of the 1990 level, the ratio of renewable energy resources must be increased to 20%, and energy efficiency must be increased by 20% in the upcoming period.

All EU policies within the field conform to the Europe 2020 strategy. The **Common Agricultural Policy (CAP)** for the period 2014-2020 is currently under preparation, and is the only policy within the field that is financed in the most part by the EU as opposed to the national budget of each member state. The alleviation of the effects of climate change was given a major role in the law-making recommendations of the European Commission with regard to the Common Agricultural Policy in October 2011. Although the greenhouse gas emissions of the EU's agriculture has fallen by 20% since 1990, further effort is required to realise the large-scale objectives of the EU with regard to energy and climate change. In future, the Commission wishes to achieve these with the introduction of the so-called "green" component in the area of direct payments from within the agricultural support field, with energy efficiency and the support of measures that prompt a shift to farms with low carbon utilization and carbon-dioxide emissions within the rural development pillar, as well as with the development of **market risk management tools**.

According to European recommendation regarding direct support payments, 30% of direct payments must be applied towards environmental measures in the interests of the propagation of advantageous agricultural practices. The conditions for receiving "**green**" support in this way are crop diversification, the upkeep of unchanged pastures at working levels, and the assignment of at least 7% of the farm's territory as an ecologically designated area.

The European Commission has also recognised that it must create a **risk management toolkit** for the mitigation of the effects of natural disasters, and which must be complemented with solutions for the more effective handling of income-related insecurity and market price fluctuations. According to the recommendation, this new element would be some sort of income-stabilization tool.

The 27 member states view the recommendation as a suitable basis for further

discussion, but have voices several criticisms and put forward several amendments. Talks will continue regularly to ensure that the new system comes into effect in 2014.

DOMESTIC ANSWERS

According to plans, the new CAP will be "greener", simpler and more equitable. The abovementioned goals and expressed recommendations essentially coincide with the goals and objectives of Hungarian agricultural and rural policy, and with the National Rural Strategy, as they provide a suitable framework for the validation of requirements for sustainability, rural employment and the development of rural areas (Figure 3).

The **National Rural Strategy**, recently adopted by the Government, also places great emphasis on climate protection: it sets as important goals the preservation of drinking water stocks, soils, natural wildlife and landscapes, and energy supply based on local resources.

In Hungary, we plan to support the energy efficiency and the shift to farms with low carbon utilization and carbon dioxide emissions set as goals by the European Union through local renewable energy production and supply, and through the utilization of the by-products of agriculture and forestry for the production of energy. The National Rural Strategy states that environmental and landscape farming, diverse and viable agricultural production, the preservation of the natural values and resources of our lands, and the realisation of farming that makes possible environmental sustainability, will be our essential interest in the future.

A separate programme within the National Rural Strategy is the **Local Energy Production and Supply Programme**, according to which complex systems are required in which the utilization by-products and waste of the raw material production of the region for the production of energy may be combined with an increase in

feltételei a terménydiverzifikáció, az állandó legelő változatlan, üzemi szinten történő fenntartása, valamint a gazdaság területének legalább 7%-án ökológiai célterület kijelölése.

Az Európai Bizottság is felismerte, hogy a természeti katasztrófák következményeinek enyhítésére **kockázatkezelési eszköztár** is létre kell hozni, amelyet ki kell bővíteni a jövedelmekkel kapcsolatos bizonytalanságok és a piaci áringadozások hatékonyabb kezelését szolgáló megoldásokkal. Ez az új elem a javaslat szerint egyfajta jövedelemstabilizációs eszköz lenne.

A javaslatokat a 27 tagállam megfelelő tárgyalási alapnak tekinti, de számtalan kritika, módosítás is megfogalmazódik részükről. Az egyeztetések a jövőben folyamatosan zajlanak azért, hogy az új rendszer 2014-től életbe léphessen.

HAZAI VÁLASZOK

A tervek szerint az új KAP „zöldebb”, egyszerűbb és méltányosabb lesz. A fenti célok, valamint a megfogalmazott javaslatok a magyar agrár- és vidékpolitika, a Nemzeti Vidékstratégia törekvéseivel alapvetően egybeesnek, mivel megfelelő keretet nyújtanak a fenntarthatóság, a környezeti szempontok, a vidéki foglalkoztatás, valamint a vidéki térségek felzárkóztatási szempontjainak érvényesítésére. (3.ábra)

A Kormány által a közelmúltban elfogadott **Nemzeti Vidékstratégia** is nagy hangsúlyt fektet a klímavédelemre: fontos célként nevesíti a vízkészletek, az ivóvízbázisok, a talajok, a természetes élővilág és a tájak megőrzését, a helyi erőforrásokra támaszkodó energiaellátást.

Az Európai Unió által kitűzött erőforrás-hatékonyságot és alacsony szénfelhasználású és szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérést Magyarországon

a helyi megújuló energiatermelés és -ellátás, valamint a mezőgazdasági és erdészeti melléktermékek energiacélú hasznosítása révén kívánjuk támogatni. A Nemzeti Vidékstratégia rögzíti, hogy a környezet- és tájgazdálkodás, a sokszínű és életképes agrártermelés, tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése, a környezeti fenntarthatóságnak megfelelő gazdálkodás megvalósítása alapvető érdekünk lesz a jövőben.

A Nemzeti Vidékstratégiában külön programként szerepel a **Helyi energia-termelés és -ellátás program**. Eszerint komplex rendszerekre van szükség, amelyekben a térség alapanyag-termelés melléktermékének és hulladékának energetikai célú hasznosítása párosulhat a hozzáadott érték növelésével és lehetőség szerint a térségben történő felhasználásával. Fontos cél a tanyák önálló energiaellátásának támogatása. Az adottságoknak megfelelő módon előállított energiát elsősorban helyi termékek hozzáadott értékének növelésére kell fordítani. Fő haszonvételű energianövény termelésére csak olyan mértékben és helyen kerülhet sor, ahol ezt szociális és különleges társadalompolitikai szempontok indokoltá teszik. Az állattartók és az élelmiszer-ipari üzemek biogázüzemei létesítésének támogatása szükséges. Az energiatermelést össze kell kapcsolni más ágazati célokkal is.

A mostani (2007-2013) költségvetési időszakban a klímaváltozás hatásainak kezelésére az Európai Unió keretéből finanszírozott hazai **agrár-környezetgazdálkodási (AKG)** program hivatott leginkább. A jelenleg is futó agrár-környezetgazdálkodási intézkedés fő céljai: a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, a környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti

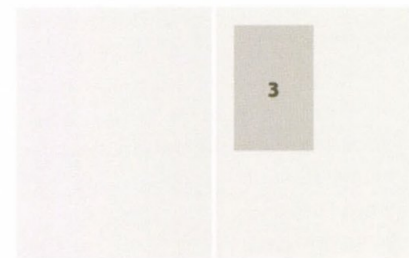
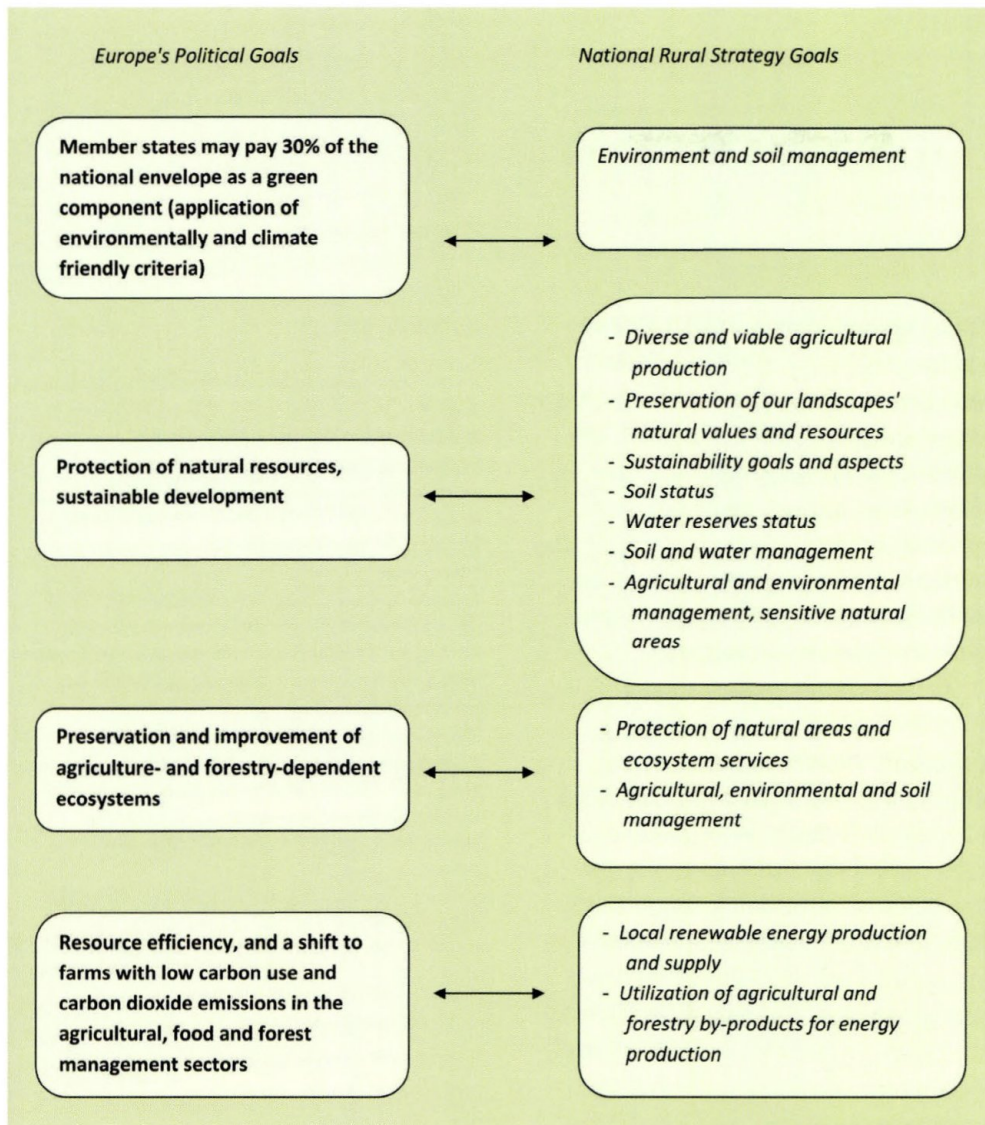
erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Az intézkedés kiemelten támogatja a biodiverzitás megőrzését, a természet, a víz és a talaj védelmét, mindezt a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet, a környezet-tudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával. Az intézkedés keretében önkéntes alapon legalább öt évig – egy célprogram esetében tíz évig – AKG kötelezettségeket vállaló földhasználók támogathatóak.

Az agrár-környezetgazdálkodási program célprogramjai:

- vízerózió elleni célprogram (a vízerózió a mezőgazdasági területek közel harmadát károsítja),
- szélérozió elleni célprogram (a szélérozióval veszélyeztetett területek kiterjedése mintegy 1,4 millió hektár Magyarországon),
- természetes vizes élőhelyek, mocsarak, zsombékok, sásos területek gondozása célprogram,
- vizes élőhelyek létrehozása és kezelése célprogram.

A sikeresnek bizonyuló agrár-környezetvédelmi kifizetéseknek, valamint az éghajlattal kapcsolatos támogatásoknak a jövőben is kiemelkedő szerepet kell betölteniük a vidéki térségek fenntartható fejlődésében és a társadalom környezeti szolgáltatások iránti növekvő igényeinek kielégítésében. A támogatásoknak a gazdák számára kompenzálniuk kell a környezet megőrzése érdekében vállalt kötelezettségek nyomán felmerülő többletköltségeket és elmaradó bevételeket. A Bizottság a vidékfejlesztési alap forrásainak legalább 25%-át az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére, az azokhoz való alkalmazkodásra, valamint a földgazdálkodással kapcsolatos tevékenységekre fordítaná.

Az **erdőgazdálkodás** területén két formában támogatható az éghajlatvédelem

3. ábra/fig.:
Az európai és a nemzeti vidékstratégiai célok összehasonlítása / A Comparison of European and National Rural Strategy Goals

(FORRÁS/SOURCE: VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTERIUM, STRATÉGIAI FŐOSZTÁLY / MINISTRY OF RURAL DEVELOPMENT, STRATEGY DEPARTMENT)

added value and its utilization within the given region if possible. An important goal is the support of the self-sufficient energy supply of farms. Energy produced according to the given facilities must primarily be used to increase the added value of local products. The cultivation of primary energy crops may only be permitted at a level and in such locations where this may be justified by social-political aspects. The support of livestock farmers and the establishment of biogas works for food industry plants is required. Energy production must be linked to other goals within the sector.

Within the current (2007-2013) budgetary period, the handling of climate change is perhaps served most by the domestic **Agricultural and Environmental Farming (AKG) Programme**, which is funded by the European Union. The main objectives of the still active agricultural-environmental measures are: support for the sustainable development of rural areas, the preservation

and improvement of the state of the environment, the reduction of agriculture-related environmental stress, the provision of environmental services, and the facilitation of agricultural practices based on the sustainable use of natural resources. Within the framework of these measures, those land users who take on AKG responsibilities on a voluntary basis for a period of at least five years, or ten years in the case of a target programmes, are eligible for support.

The target programmes of the Agricultural and Environmental Farming Programme are:

- anti water erosion target programme (water erosion causes damage to almost one third of agricultural areas),
- anti wind erosion target programme (the size of land areas endangered by wind erosion in Hungary is some 1.4 million hectares),
- care of natural aquatic habitats, marshland, tussocky and sedgy areas target programme,

- creation and management of aquatic habitats target programme.

Agricultural-environmental support payments, which have proven successful, and climate-related support must continue to play a priority role in the sustainable development of rural areas and in the satisfaction of increased public demand for environmental services in the future. Such support payments must compensate farmers for increased expenses and reduced income resulting from the responsibilities they take on to protect the environment. The Commission plans to spend at least 25% of the rural development fund budget on diminishing and adapting to the effects of climate change, and on activities related to land management.

Within the field of **forest management**, climate protection goals may be supported in new ways: via increased carbon sequestration made possible through the planting of new forests,

céljainak megvalósítása: egyrészt a szénmegkötés fokozásával, amit új erdők telepítésével lehet elérni, másrészt pedig az egyes erdőkben fellépő káros kibocsátások csökkentésével. Az erdőgazdálkodás mint sokfunkciós földhasználati forma az éghajlatváltozás elleni küzdelemben vállalt fontos feladatokon túl számos más elvárást is kielégít. Ilyen például a biodiverzitás védelme, a talajvédelem, az ivóvízellátás, fa nyersanyag, valamint bizonyos szociális és üdülési funkciók biztosítása egyes területeken.

Az erdősített területek fenntartható használatára irányuló intézkedések a következők:

- mezőgazdasági területek első erdősítése,
- erdő-környezetvédelmi kifizetések,
- erdőterületen lévő nem termelő beruházások szerkezetátalakítása alintézkedés,
- Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás (új intézkedés).

A bizottsági javaslat szerint a jövőben egyszerűsített és egyetlen erdészeti intézkedés támogatná az erdészeti erőforrások gyarapítását és javítását, amelynek keretében lehetőség nyílna a földterületek erdősítésére, valamint a külterjes (extenzív) mezőgazdaságot az erdészeti rendszerekkel ötvöző agrár-erdészeti rendszerek létrehozására. Az intézkedés magába foglalná továbbá a tűz vagy más természeti katasztrófák által károsított erdők helyreállítását és ezek megelőzését csakúgy, mint az új erdészeti technológiák és az erdei termékek feldolgozása és értékesítése terén az erdőtulajdonosok gazdasági és környezeti teljesítményének javítása céljából megvalósítandó beruházásokat. Emellett azokat a nem jövedelemtermelő beruházásokat is tartalmazná, amelyek javítják az ökoszisztémák ellenálló- és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási képességét.

A nem termelő beruházások intézkedés keretében a sövények, mezővédő fásítások telepítésének lehetősége ugyancsak csökkenti a klímaváltozás miatt is fellépő szélerózió és a vízerózió káros hatásait. A beavatkozással a gazdálkodók minimálisra tudják redukálni a szél okozta eróziós pusztítást, ezáltal jelentősen megnövelve a területek vízviszatarató képességét is.

A változó környezeti, gazdasági-társadalmi és területi kihívások mindannyiunkat érintenek, ezért több politikának is, úgy mint a magyar agrár- és vidékpolitikának, a környezet- és természetvédelemnek, a vízgazdálkodásnak, illetve a településtervezési politikának és az építésügynek is fokozottan és együttesen fel kell készülnie a klímavédelemre, az éghajlati szélsőségek agrártermelési, élelmiszerlátsági következményeinek kezelésére.

ÖSSZEGZÉS

Magyarország vidéki térségei, és minden egyes vidéki és városi ember számára is kiemelt fontosságú, hogy mi fog történni természeti erőforrásokkal, értékeinkkel, különösen a termőfölddel és vízkészleteinkkel, az ökoszisztéma-szolgáltatások mással nem helyettesíthető gazdagságával. Hazánk kiváló agrárökológiai adottságai révén akár másfél Magyarországnyi területet is el tudna látni kiváló minőségű, egészséges étellemmel. Ehhez azonban az szükséges, hogy megőrizzük a természeti erőforrásainkat és értékeinket, azokkal felelős és fenntartható módon gazdálkodjunk, és óvjuk a természetes és természet-közeli élőhelyek és az azokhoz kötődő fajok sokszínűségét, a mezőgazdasági termelés kedvező biológiai alapjait. Biztosítanunk kell az országot, illetve tágabb térsége jó minőségű élelmiszerekkel történő ellátását, és időben alkalmazkodnunk kell az éghajlatváltozás várható hatásaihoz. ☉

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020, Vidékfejlesztési Minisztérium, 2012
- Az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról COM(2011) 627
- Az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és nyomon követéséről COM(2011) 628
- Adaptation to Climate Change in the Agricultural Sector, Final report, European Commission, December 2007 115-117 oldal
- Közös Agrárpolitika 2014-2020, A reformtervezetek alapján várható hatások és kihívások Magyarországon, Agrárgazdasági Kutatóintézet, 2012 (tervezet)
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia, Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkársága, 2012 (tervezet)
- Jelentés a közös agrárpolitika 2013 utáni jövőjéről, előterjesztő: Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság, Az EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY, 2010. június 21.
- A Közös Agrárpolitika – Történelmi idők, Dr. Vajda László, Vidék Magazin, 2012

and in addition through the reduction of pollutant emissions in individual forests. Forest management, as a multi-functional form of land usage, offers solutions to other requirements, in addition to its important role in the fight against climate change. These include the protection of biodiversity and the soil, as well as the provision of drinking water, wooden raw materials and certain social and holiday functions in some areas.

Measures aimed at the sustainable utilization of forest areas include:

- new afforestation of agricultural areas,
- forestry-environmental support payments
- non-production investments in forest areas restructuring sub-measure,
- compensation support payments for farming on Natura 200 forest areas (new measure).

According to the Commission's recommendations, in future a simplified and single forestry measure would support the growth and improvement of forestry resources, within the framework of which it would be possible to afforest areas of land, and to create agricultural-forestry systems combining extensive agriculture with forestry systems. The measure would include the restoration of forests damaged by fire or other natural disasters and the prevention of such disasters, as well as new technologies and projects realised to improve the economic and environmental output of forest owners within the field of the processing and distribution of forestry products. In addition, it would also include such non revenue-generating projects that improve ecosystems' ability to counteract and adapt to climate change.

Within the framework of the non revenue-generating measures, the planting of hedgerows and trees to

protect fields also serves to reduce the damaging effects of wind and water erosion, both results of climate change. Such intervention allows farmers to reduce wind erosion damage to a minimal level, thereby also increasing the area's water retention capability.

Changing environmental, socio-economic and regional challenges affect all of us, and so several policies, such as Hungarian agricultural and rural policy, environmental protection and conservation, water management, as well as settlement planning and construction policy must prepare together increasingly to prepare for climate change and the handling of the consequences of extreme climatic conditions affecting agricultural production and food supply.

CONCLUSION

The issue of what will happen to our natural resources, our values, and especially our farmland and water stocks, and to the irreplaceable richness of ecosystem services is of extreme importance for Hungary's rural areas and to every single person both in the city and the country. By virtue of our excellent agricultural-ecological capabilities, the country could supply an area one and a half times the size of Hungary with superior quality, healthy food. However, this requires that we safeguard our natural resources and values, that we manage those in a responsible and sustainable fashion, and that we protect natural and near-natural habitats and the diversity of the wildlife that depends on them, the favourable biological foundations of our agricultural production. We must provide the country and its surrounding regions with good quality foods and adapt in time to the probable effects of climate change. ©

BIBLIOGRAPHY:

- National Rural Strategy 2012 – 2020, Ministry of Rural Development, 2012
- REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) COM(2011) 627
- REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the financing, management and monitoring of the common agricultural policy COM(2011) 628
- Adaptation to Climate Change in the Agricultural Sector, Final report, European Commission, December 2007, page 115-117
- Közös Agrárpolitika 2014-2020, A reformtervezetek alapján várható hatások és kihívások Magyarországon, ("Common Agricultural Policy 2014-2020, Probable Effects and Challenges in Hungary on the basis of the Reform Proposals"). Research Institute of Agricultural Economics, 2012 (draft)
- National Sustainable Development Framework Strategy, Secretariat of the National Council for Sustainable Development, 2012 (draft)
- Report on the future of the Common Agricultural Policy after 2013, submitted by: Committee on Agriculture and Rural Development, MOTION REQUESTING A EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION, June 21, 2010
- A Közös Agrárpolitika – Történelmi idők ("The Common Agricultural Policy – Historic Times"), Dr. László Vajda, Vidék Magazin, 2012